

in dit bulletin

Activiteiten

Jong in de oorlog ²

Boekpresentatie in ZOKU
door Esther Wouthuysen en
Willem Campschreur

Wandeling

Oh Waterlooplein ⁴

Met Jet van Bortel

SOOP-lezing

Esther Shaya over Henriëtte Pimentel ⁵

Edith de Leeuw

Nieuw!

Hoe maakt U het? ³

Met Marjan Berk

In auditorium van het
Generator Hostel

Artikel

Wonen in Villa Einstein ⁴

Kathleen Warners

Observaties uit de buurt ⁶

Elegie Oosterkerk

Joke van der Wey obser-
veert en schrijft. Joanna
Blaisse illustreert.

We mogen weer!

Als vanouds

Na een lange 'coronastop' eindelijk weer een bulletin. We mogen weer als vanouds gaan programmeren! Heel fijn, hoewel we helaas nog tegen een paar hobbels aanlopen. Artiesten en culturele ondernemers zijn heel druk aan het programmeren en het blijkt nu lastig voor ons om hen op korte termijn te contracteren. Bovendien zijn locaties op het ogenblik snel volgeboekt. Het filmfestival is daardoor bijvoorbeeld naar september verplaatst. Ook de literaire middag zal rond die tijd worden gehouden. Helaas hebben we vanwege de onzekerheid als gevolg van corona en de altijd lange voorbereiding ook nog geen buurtfeest kunnen organiseren. Wij vertrouwen erop dat we de volgende zomer weer volop kunnen uitpakken!

We gaan u dit jaar, ondanks sommige onmogelijkheden, toch een mooi programma aanbieden met lezingen, wandelingen, poëzie, literatuur en muziek. Ook starten we met een nieuwe culturele bijeenkomst, "Hoe maakt U het?" Kathleen Warners zal in gesprek gaan met mensen om over hun leven en werk te praten en u als luisteraar mag natuurlijk vragen stellen. Het auditorium van de Generator, een monumentale collegezaal in het Oosterpark, zal de vaste locatie worden voor dit terugkerende evenement. Kortom, veel om naar uit te kijken.

En verder...

De SOOP-lezingen gaan weer
van start! ³

Het Plantagegedicht van
Arie Visser ⁶

Foto voorzijde:
Lente in het Wertheimpark.

Zij waren soms nog maar een kind

Met een oorlog aan de rand van Europa zien we dagelijks de emotionele verhalen van mensen uit dat gebied. Verhalen die voor ons belangrijk zijn om ons verbonden te kunnen voelen. Willem Campschreur en Ester Wouthuysen schreven een boek met 17 bijzondere interviews en 17 korte achtergrondverhalen over de Plantage-Weesperbuurt tussen 1940 en 1945. Wie als huidige buurtbewoner deze verhalen leest, weet zich verbonden met de bijzondere rol van zijn buurt en haar bewoners onder oorlog en bezetting.

De Plantage-Weesperbuurt neemt in de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog een bijzondere plaats in. Er is bijna geen plek, huis of gebouw te vinden zonder verhaal. Hier stonden de Joodse ziekenhuizen die werden leeggemaakt en de Hollandsche Schouwburg, waarvandaan tienduizenden Joden zijn weggevoerd. Artis herbergde onderduikers, de diamantairs in de Diamantbeurs werden beroofd. De Weesperstraat, een smalle, gezellige winkelstraat, was aan het eind van de oorlog verlaten en dichtgetimmerd. En achter de voordeuren van gewone mensen speelden zich talloze drama's af.

Verraad, angst en geweld

In *Jong in de oorlog* worden achttien bewoners van toen, Joods en niet-Joods, geïnterviewd. Ze vertellen, vaak voor het eerst, over hoe zij de oorlog in de Plantage-Weesperbuurt hebben beleefd, wat ze zagen en meemaakten. Zij zijn inmiddels op hoge leeftijd maar waren

jong, soms nog maar een kind, toen de oorlog hun leven voorgoed veranderde. Klasgenootjes waren plotseling weg, ze moesten voor eten zorgen of voor hout in de kachel. Er was verraad, angst en geweld om hen heen. Sommigen moesten onderduiken waar anderen deelnamen aan kleine of grote verzetsdaden.

Kleine verhalen over grote gebeurtenissen

Het zijn de talloze kleine verhalen en details uit de interviews die, ingebed in de grote gebeurtenissen, een aangrijpend beeld geven van de Plantage-Weesperbuurt in de oorlog. Wie deze verhalen leest, kijkt nooit meer met dezelfde ogen naar onze buurt.

De persoonlijke verhalen worden aangevuld met achtergrondinformatie over plaatsen en gebeurtenissen in de

buurt. De tekst wordt geïllustreerd met veel foto's en kaartjes.

Over de schrijvers

Willem Campschreur werkte als uitgever bij Amnesty International en het Konink-

lijk Instituut voor de Tropen en was daarna freelance boekenproducent. Ester Wouthuysen is kunsthistorica en publiceerde veelvuldig over Amsterdam en de Plantage, recent verscheen een boek van haar hand over het Panoramagebouw aan de Plantage Middenlaan. Beide auteurs wonen in de Plantage en zijn voormalig bestuurslid van de Vereniging Vrienden van de Plantage.

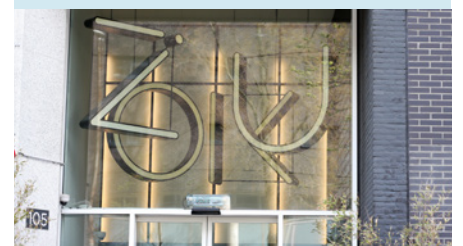
Jong in de oorlog verschijnt tweede helft juni 2022 en wordt uitgegeven door Boom uitgevers

Voorinschrijving

Vrienden van de Plantage kunnen zich vooraf inschrijven op het boek en krijgen een aanzienlijke korting. Ook organiseren wij een bijeenkomst waarin Willem en Ester vertellen over de tot standkoming van dit bijzondere project.

BOEKPRESENTATIE IN ZOKU

Datum **zondag 26 juni**
Tijd: **16.00 - 18.00 uur**
Waar **ZOKU**
Weesperstraat 105
Toegang **Gratis, niet leden €5,-**

Deze immense diamantslijperij, De Concentratie, stond tijdens de oorlog grotendeels verborgen achter (en haaks op) de huizen van de Plantage Middenlaan 14-16. Ideaal voor enkele Joodse en gedeserteerde Duitse goudsmeden en diamantbewerkers met hun partners om onder te duiken en toch door te werken, al was het maar een paar panden van de Hollandsche Schouwburg verwijderd. Na berichten over verraad verhuisde iedereen halsoverkop midden in de nacht naar de dansschool van Dop en Mona Helms aan de overkant van de straat op nummer 19, ongeveer het punt vanwaar deze foto is genomen (foto van de afbraak 1971). Beeldbank Amsterdam

Nieuwe culturele bijeenkomst

Hoe maakt U het?

"Hoe maakt U het?" is de titel van de nieuwe culturele bijeenkomst voor leden van de Vrienden van de Plantage. In het Generatorgebouw in het Oosterpark ontvangt Kathleen Warners haar eerste gast, Marjan Berk. Het gesprek zal gaan over het leven en het werk van deze veelzijdige artistieke duizendpoot. Na het interview mag het publiek uiteraard vragen stellen aan Marjan Berk.

Marjan Berk (1932) was jarenlang werkzaam in cabaret, toneel, musical, film en televisie. Ze schreef meer dan honderd scenario's, onder andere voor 'Vrouwenvleugel', waarmee ze de Gouden Televizierriering 1994 won. Daarnaast schreef ze meer dan veertig romans, verhalen en kinderboeken. En tot op de dag van vandaag schrijft ze wekelijks haar column in het Algemeen Dagblad.

Ze is de koningin van het korte verhaal en weet altijd feilloos en met veel humor en zelfspot de eigenaardigheden van het dagelijkse leven bloot te leggen.

Marjan Berk wordt dit jaar 90 jaar en de afgelopen jaren schrijft zij over oud zijn en alles wat daarbij komt kijken. Over lichamelijke ongemakken die niet meer verdwijnen en behulpzame voetgangers, die je ongevraagd over het zebrapad sleuren. En over behandeld worden alsof je morgen dood neervalt.

HOE MAAKT U HET? MET MARJAN BERK

Datum	Zondag 1 mei
Locatie	Auditorium De Generator hostel in het Oosterpark
Aanvang	16.00 uur
Toegang	Gratis, niet leden €5,-
Het is leuk als u na afloop nog een borrel met ons drinkt	

SOOP-lezingen

Goed nieuws!

De SOOP-lezingen zijn weer begonnen! Die lezingen vinden altijd plaats op de laatste donderdag van de maanden september, oktober en november, en in het voorjaar in februari, maart en april.

28 april | Esther Shaya

Binnenkort krijgt de grote brug naar het Tropenmuseum de naam van Henriette Pimentel. Wie was zij? Esther Shaya schreef samen met Frank Hemminga het boek 'Wacht maar' over het veelbewogen leven van Henriette Pimentel. Zij vertelt in de SOOP over deze bijzondere vrouw.

SOOP LEZINGEN

Inloop: 16.00 uur, Lezing: 16.30 uur
Na afloop een buurtborrel.

Kathleen Warners over wonen in een bijzondere villa

Waanzinnig wonen in Villa Einstein

Op de hoek van de Plantage Kerklaan en de Plantage Muidergracht tegenover de Coffeecompany staat een schitterend pand, genaamd Villa Einstein. En toevallig woont uw verslaggever op de bovenste verdieping in het kleinste appartement van het in negen appartementen verdeelde gebouw. Een kleine geschiedenis:

In 1875 is het middendeel van het pand aan de Plantage Muidergracht 6 gebouwd als laboratorium met collegezaal voor de toen net opgerichte faculteit Natuurkunde van de Universiteit van Amsterdam. Natuurkundige grootheden zoals Albert Einstein hebben hier vertoefd, vandaar de naam Villa Einstein.

In 1905 zijn de twee lage zijvleugels aan het gebouw toegevoegd. Tot 1990 is het gebouw in gebruik geweest van de Universiteit en in datzelfde jaar is het verkocht aan een projectontwikkelaar. Nadat deze goede man tevergeefs had getracht om het pand te ontwikkelen, is

het gebouw in 1995 gesplitst in negen appartementen en zijn de casco's door de eigenaren verbouwd tot woon/werkappartementen.

Villa Einstein is een gemeentelijk monument en in overleg met de Monumentencommissie zijn de nog aanwezige waardevolle elementen gespaard en in de planvorming meegenomen. Met name de entreehal en het trappenhuis zijn in oude glorie hersteld.

Het pand heeft een unieke ligging aan het water van de Nieuwe Keizersgracht, op de hoek van de Plantage Kerklaan.

Voor de functieverandering van het gebouw zijn, met uitzondering van de gevel van de voormalige collegezaal (hier zaten van oorsprong geen ramen in!) en de kap, geen gevelwijzigingen aangebracht. Wel zijn de dakkapellen vervangen door nieuwe dakkapellen in de neoclassicistische stijl van het gebouw.

Tot zover de geschiedenis! Tegenwoordig zijn alle appartementen bewoond en Villa Einstein heeft een gezonde VVE. Maar bovenal is het voor uw verslaggever vurukkuluk om in zo'n mooi en uniek gebouw midden in de prachtige Plantagebuurt te mogen wonen!

Zeeman, Einstein en Ehrenfest in 1921 bijeen op de Plantage Muidergracht 6.

Het Waterlooplein
Beeldbank Amsterdam

Een theatrale rondleiding

Oh, Waterlooplein!

Jet van Boxtel

Het Waterlooplein, domein van opkopers, morgensterren, grondwerkers, standwerkers en kooplieden. Maar dat is nog maar één aspect van de veelbewogen geschiedenis van Vlooyenburg.

vanaf het ontstaan in 1593, de demping in 1882, de Joodse kooplieden die hier hun handel bedreven, de Tweede Wereldoorlog, de aanleg van de metro, de bouw van de Stopera tot aan de huidige Vlooiemarkt. De wandeling voert ook langs het huis waar Rembrandt woonde, de Dokwerker, de synagogen, De Mozes en Aaronkerk en het Normaal Amsterdams Peil.

Morgenster Jet, door de wol geveerd en al jaren werkzaam in de licht ambulante handel, voert u mee door de straten, steegjes en sloppen van deze voormalige Joodse buurt met zijn rijke en levendige historie.

Een wandeling met een lach en een traan en een levenslied. Kortom: attenoje, gein, gajus en galle miezen, aggenebbis, kapsones en mazzel, 'n zeperd of zwijnen, alles is mogelijk in dit prachtige stukje Mokum..

WANDELING RONDOM HET WATERLOOPLEIN MET JET VAN BOXTEL

Datum	Zondag 24 mei
Locatie	Verzamelen op de Blauwbrug aan de Stopera kant
Aanvang	14.00 uur
Toegang	Alleen voor leden, max 15 deelnemers
	Opgeven via activiteiten@vriendenvandeplantage.nl

Esther Shaya over Henriëtte Pimentel

Interview: Edith de Leeuw

Walter Suskind, Felix Halverstad, Piet Meerburg, Johan van Hulst. Naar deze moedige verzetsmannen zijn bruggen vernoemd in de Plantagebuurt. Nu is ook de grote brug naar het Tropenmuseum vernoemd naar Henriëtte Pimentel. Terecht, Henriëtte Pimentel speelde een cruciale rol in het redden van meer dan 600 Joodse kinderen uit de crèche tegenover de Hollandse Schouwburg. Maar Henriëtte Pimentel was veel meer dan een moedige Joodse verzetsvrouw, ze was ook een begenadigd pedagoge die haar tijd ver vooruit was, en als directrice van de crèche sinds 1923, ook een uitstekende en menselijke manager. Hierover en over nog veel meer zal Ester Shaya op 28 april vertellen.

Esther Shaya is schrijfster van verhalende nonfiction en hotelier. Zij publiceerde verschillende korte verhalen in de boekenserie Joodse huizen. In 2018 debuteerde Esther met het ontroerende Harry & Sienie. Overleven in verzet en liefde. Samen met Frank Hemminga schreef ze Wacht maar. Het veelbewogen leven van Henriëtte Pimentel. En sinds 2021 is ze als producent betrokken bij het filmproject Angels of Amsterdam, een documentaire over hoe honderden Joodse kinderen de crèche uitgesmokkeld werden dankzij de unieke samenwerking van het

Joods verzet, het Protestants verzet, het Studentenverzet, en niet te vergeten de jonge crècheleidsters en hun directrice en mentrix Henriëtte Pimentel.

Esther Shaya werd eigenlijk per toeval schrijfster. In haar woorden: 'het is op mijn pad gekomen, ik heb het niet gezocht'. Toen zij in 1988 samen met haar man een hotel in het centrum van Amsterdam begon, waren ze nieuwsgierig naar de geschiedenis van het huis. Archiefonderzoek leverde vele verhalen op. Zo was in de jaren 20 de bokser Samuel Glasoog eigenaar van het pand en later Han van Meegeren.

Een aantal korte verhalen verschenen in de serie Joodse huizen. Haar toenmalige uitgever liep al langer met het plan voor een boek over het leven van het verzetsechtbaar Harry en Sienie. Onder de indruk van Esther's schrijfstijl en archiefonderzoek vroeg hij haar. Daarna werd ze gevraagd om onderzoek te doen naar het vooroorlogs leven van Henriëtte Pimentel. Het werd een zoektocht door archieven, zelfs die van het koningshuis. Henriëtte had nooit een dagboek bijgehouden, maar vasthoudend wist Esther voldoende bij elkaar te sprokkelen om een goed beeld te krijgen van wie Henriëtte Pimentel was en haar rol in de vrouwenemancipatie, de moderne pedagogie en de crèche verder in te kleuren.

Inmiddels is Esther al aan een nieuw project bezig. Een boek over de grafisch kunstenaar Wim ten Broek. Niemand kent zijn naam, maar iedereen kent zijn iconische affiches voor de Holland Amerika Lijn.

SOOP LEZING

Datum **donderdag 28 april**
Inloop **16.00 uur**
Lezing **16.30 uur**
Toegang **gratis**
Na afloop een buurtborrel.

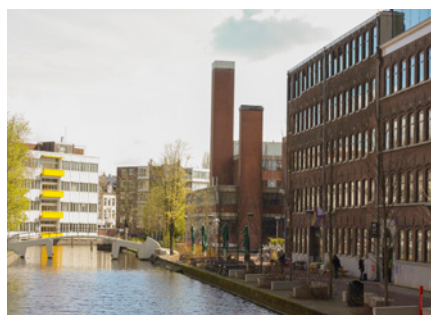

Jazzkwartet Uncharted land

Jazz in het Crea-café

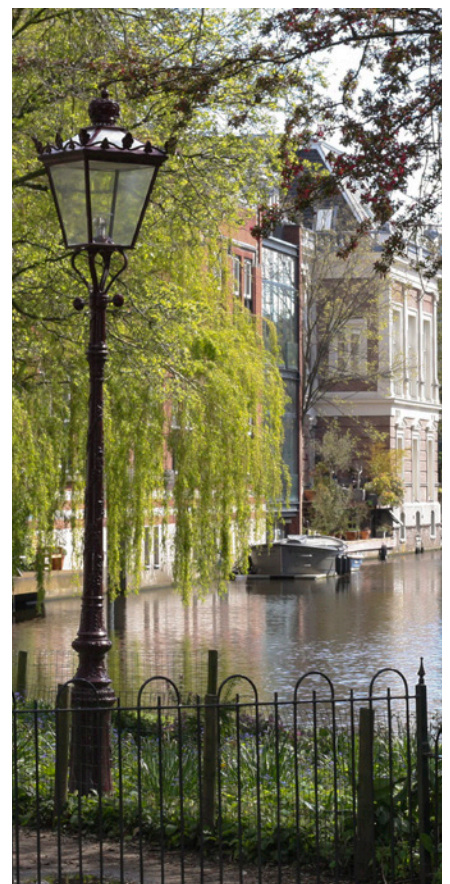
Het is ook tijd voor muziek. We hebben het jazzkwartet Uncharted Land uitgenodigd voor een optreden in het CREA-café. Uncharted Land is een kwartet van jonge veelbelovende musici waarvoor we in de toekomst graag wat meer tijd vrijmaken. Uncharted land bestaat uit:

Tenorsax/zang: Terra Lasès,
Piano: Daniel Hooglandt,
Contrabas: Yuri Heiligers,
Drums: Leon Yegenoglu

JAZZ IN HET CREA CAFÉ

Datum **Vrijdag 27 mei**
Locatie **CREA Café**
Nieuwe Achtergracht 170
Aanvang **21.00 uur**
Toegang **Gratis**

Illustratie: Joana Blasse

Observaties uit de buurt

Elegie Oosterkerk

Joke van der Wey

De orgelklanken vloeien rechtstreeks mijn aderen in. Zo voelt het tenminste, want ik stel mijzelf extra open voor de muziek. Het is namelijk de laatste keer dat ik het Van Oeckelenorgel hoor bespelen, want aan de traditie van laagdrempelige en vaak gratis concerten is voorlopig een einde gekomen. De kerk (uit 1671) is overgedragen aan Stadsherstel. Het Nederlands Balletorkest gaat er repeteren en de Protestantse Kerk Nederland wordt medehuurer. Wat er met de muziek gebeurt is nog erg onzeker. Er is sprake van onverenigbare ideeën, ruziënde facties en veel haat en nijd. Maar wij als muzikkliefhebbers zitten er maar mooi mee, want voorlopig geen concerten. Wat heb ik niet vaak zielstevreden op een rood stoeltje -de kerkbanken zijn al heel lang weg- zitten luisteren naar iets prachtigs. Piepjonge conservatoriumstudenten die de sterren van de hemel speelden met onverwacht repertoire. Een strijktrio van oude mannen in wier muziek vijftig jaar ervaring door-klonk. De Nieuwjaarsconcerten van de Plantagefamilie 't Hart waar iedereen elkaar trof.

En in de afgelopen coronatijd, toen er af en toe tóch iets kon, met reservering en veel afstand, waren de Oosterkerkconcerten zo ongeveer van levensbelang. Ik was bereid om de tenor die de teksten van een oude Griekse monnik zong, op muziek gezet door Kalliope Tsoupaki, op mijn blote knieën te danken. Op de harde grafzerken.

Weemoedig dwaalt de blik naar de houten psalmborden, die al vele jaren dezelfde psalm aangeven. Naar de mooie kroonluchters met hun calvinistische eenvoud. Wanneer zal ik ze weer zien? En wanneer weer naar muziek kunnen luisteren in dit schitterende gebouw? Weet u wel dat de Kerkstraat zo heet omdat hij de Ooster- en de Amstelkerk met elkaar verbindt? Zo hoort de Oosterkerk, hoewel hij er net buiten ligt, toch ook bij de Plantage.

En nou is sinds een paar weken ook de welluidende Hemonyklok (ook uit 1671) ermee uitgescheeën. Eerst begon hij de verkeerde uren te slaan en nou klinkt er helemaal niks meer. Hopelijk wordt hij snel gerepareerd zodat de stilte vanuit de Oosterkerk wat minder oorverdovend is. En die concerten willen wij als buurtbewoners eigenlijk ook wel heel graag terug.

Plantagegedicht

Wat is er meer?

mijn lief mijn lief wat is er meer
je weet nooit meer dan je gelooft
nu lig ik naast je en ik leer
ik zag zoveel over het hoofd

je leven kent het oude zeer
waarvoor het lichaam bloeden moet
mijn lief mijn lief wat is er meer
de shade is door hoop vergoed

ik weet de liefde is het meest
ben je er niet ik zie je weer
ik ben bij jou nu je dit leest
mijn lief mijn lief wat is er meer

Arie Visser

Uit: Verzameld Werk, Uitgeverij Prometheus.

Arie Visser (1945 -1997) was dichter, romancier en essayist van de generatie van o.m. Jules Deelder, Johnny van Doorn en Hans Sleutelaar. Hij studeerde Nederlands aan de VU maar leefde vervolgens als heroïnejunk in Amsterdam op straat. Hij reisde naar Afghanistan en Iran, trouwde met de Marokkaanse Chadia Moussadeq, werd islamiet en schreef over de Marokkaanse cultuur. Hij was daarnaast sterk geïnteresseerd in oosterse godsdiensten. Hij overleed voortijdig aan kanker.

COLOFON

Redactie Jeroen Robbertsen
Eindredactie Erik Hardeman.
Vormgeving Jeroen Robbertsen.
Zin-in-vorm.nl
Uitgave Vereniging Vrienden van de Plantage, Nwe Keizersgracht 108, 1018 VE Amsterdam
Bestuur René Mentink, Tom Schulpen, Joop Hox, Liesbeth de Ruijter, Jeroen Robbertsen en Kathleen Warners

WORD VRIEND VAN DE PLANTAGE

Nieuwe leden aanmelden via www.vrienden-vandeplantage.nl. Contributie particulieren €20, huisgenoten €8, instellingen/bedrijven vanaf €50 p.j. Betalingen NL04 INGB 0004 4314 90 t.n.v. Vereniging Vrienden van de Plantage, Amsterdam.

HIER DE
ADRESSTICKER